

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO MOSTAR**

**KURIKUL MEĐUPREDMETNE TEME
PODUZETNOST
ZA OSNOVNE ŠKOLE**

Mostar, svibanj 2024.

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO MOSTAR**

KURIKUL MEĐUPREDMETNE TEME

PODUZETNOST

ZA OSNOVNE ŠKOLE

Mostar, svibanj 2024.

Kurikul međupredmetne teme Poduzetnost za osnovne škole

Koordinator Kroskurikularnog i međupredmetnog područja:
Ana Kordić, prof.

Radna skupina za izradu predmetnog kurikula:

Jadranka Bošnjak

Viktorija Bošnjak

Ana Čerkez

Drago Zovko

Kristina Majić

Branimir Gagro

Mario Brkić

SADRŽAJ

A/ OPIS PREDMETA	4
B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA	5
C/ MEĐUPREDMETNO PODRUČJE KURIKULA	6
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	9
<i>1. razred</i>	9
<i>2. razred</i>	11
<i>3. razred</i>	13
<i>4. razred</i>	15
<i>5. razred</i>	17
<i>6. razred</i>	19
<i>7. razred</i>	22
<i>8. razred</i>	24
<i>9. razred</i>	26
E/ UČENJE I PODUČAVANJE	27
F/VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE	29

A/ OPIS PREDMETA

Svrha učenja i podučavanja ove međupredmetne teme je razvijanje poduzetničkog načina promišljanja i djelovanja u svakodnevnome životu i radu kako bi se ostvarili osobni, profesionalni i društveni ciljevi. Poduzetan učenik je aktivan sudionik društvene zajednice koji, stjecanjem radnih navika i razvojem osobina poduzetne osobe osposobljene za kritičko promišljanje o vlastitim snagama i slabostima, te prepoznavanje i upravljanje prilikama i prijetnjama iz okoline, pretvara ideje u djelo. Razumijevanje temeljnih ekonomskih i financijskih pojmova i procesa bez isključive usmjerenosti na pokretanje vlastitog poslovanja omogućuje učeniku da prepozna i iskoristi prilike ili realizira svoje ideje i time donosi koristi sebi i drugima. Učenik preuzima odgovornost za strateški boljitak zajednice, živi u skladu s prirodom i usvaja ponašanja u skladu s održivim razvojem.

Integracijom poduzetničke ključne kompetencije u školsko učenje u današnjem turbulentnom i dinamičnom društvu i uvjetima ubrzanog tehnološkog razvoja osigurava se osnova za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti obrazovanja, cjeloživotnog učenja i sposobnost prilagodbe. Obrazovanje se usmjerava na razvoj kompetencija potrebnih za život i rad u 21. stoljeću.

Razvojem poduzetničke kompetencije razvijaju se znanja, vještine i stavovi učenika koji mu omogućavaju da pretvori ideje u aktivnosti, da sam pokrene neku promjenu, odnosno da prihvaća promjene na koje ne može utjecati. Spreman je na rizik i osposobljen da planira i upravlja projektima kako bi se ostvarili ciljevi. Učenik prihvaća odgovornosti za vlastite postupke, razvija stratešku viziju, postavlja ciljeve i odgovara za njihov uspjeh. Ekonomski i financijski pismen učenik ideju pretvara u aktivnosti koje daju vrijednosti, brzo se prilagođava promjenama na tržištu rada na način koji je pozitivan za zajednicu i društvo i učinkovito upravlja osobnim ili društvenim financijama.

Učenik je odgovoran i samokritičan prema svojim postupanjima i odlukama, racionalan u odnosu na upravljanje osobnim i društvenim dobrima i financijama, motiviran za individualni rad, ali i rad u skupini. Aktivan je sudionik društva u kojem svojim promišljanjem i djelovanjem istražuje i pronalazi nove načine zaštite okoliša i racionalan je pri upotrebi resursa iz okoline. Prilagodljiv je u neizvjesnim i rizičnim okolnostima, svoje odluke donosi kompleksnim i kritičkim promišljanjem, svjestan posljedica svojih odluka te argumentirano raspravlja o svojim zaključcima i donesenim odlukama.

Upotrebom informacijsko-komunikacijskih tehnologija učenik uspoređuje različite izvore

informacija te utvrđuje izazove i probleme u zajednici. Otvoreno pristupa drugačijem i tuđem mišljenju te se komuniciranjem na materinskom i stranim jezicima, argumentirano uključuje u konstruktivan i kritički dijalog. Koristi matematičke izračune i prikaze kako bi riješio probleme i izazove u svakodnevnim situacijama, na matematički procijenjenim činjenicama temelji analize i donosi zaključke. Suočava se s vlastitim pogreškama i motivira druge na zajedničko djelovanje.

Didaktičko-metodički pristup razvoju poduzetničke kompetencije treba biti interaktivan, motivirajući i svrsishodan te prilagođen razvojnoj dobi učenika uz uvažavanje individualnih razlika. Projektni rad zahtijeva suradničko učenje uz razvijen sustav samovrednovanja i vrednovanja drugih. Analizom stvarnih situacija i zahtjevom za kritičkim promišljanjem potiče se samostalno traganje za činjenicama, pronalaženje relevantnih veza i odnosa među prikupljenim i sortiranim podacima, prestrukturiranje podataka, donošenje zaključaka te predlaganje kreativnih i inovativnih rješenja.

Međupredmetna tema Poduzetnost pripada interdisciplinarnom području i kao takva se može kombinirati sa svim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Međupredmetna tema Poduzetnost proteže se kroz sve razrede osnovne i općesrednje škole.

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

- Osposobljavati učenika da primjenom organizacijskih, upravljačkih i poduzetničkih sposobnosti te razvojem osobine poduzetne osobe razvija poduzetničke ideje od koncepta do realizacije.
- Osposobljavati učenika za razumijevanje i primjenu osnovnih ekonomskih i financijskih pojmova i procesa u svakodnevnom životu i radu i za odgovorno upravljanje osobnim i društvenim financijama.
- Osposobljavati učenika za preuzimanje aktivne uloge u procesu pozitivne i održive budućnosti u skladu s ciljevima održivog razvoja.

C/ MEĐUPREDMETNO PODRUČJE KURIKULA

A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički

Poduzetničko promišljanje se veže za razvoj osobina učenika, a to su: samosvjesnost, samokritičnost, odgovornost, samostalnost, samopouzdanje, racionalnost, kreativnost i inovativnost. Kroz ovu domenu učenik prepoznaje svoje snage i slabosti, nalazi načine da ih pretvori u izazove i mogućnosti, prepoznaje prilike, otvara se prema različitim mogućnostima te definira i daje prijedloge inovativnih rješenja. Pri donošenju odluka, analizi potencijalnih rizika i posljedica donesenih odluka, učenik postaje svjestan odgovornosti ne samo za sebe kao pojedinca, nego za cjelokupnu društvenu zajednicu.

Poduzetničko djelovanje usmjereno je na preuzimanje inicijative, racionalnu upotrebu ograničenih resursa, angažiranje drugih učenika, usmjerenost cilju, planiranje i upravljanje, rješavanje nejasnih i rizičnih situacija i učenje putem iskustva. Kroz ovu domenu učenik definira ciljeve pojedinih aktivnosti koje stvaraju vrijednosti, ne ustručava se pogriješiti, radi u timu ili se profilira kao vođa, pronalazi i razumno koristi resurse, ostaje fokusiran i ne odustaje, snalazi se u rizičnim i neizvjesnim situacijama iz neposredne okoline određujući najbolja rješenja, prilagođava se nepredviđenim promjenama, odnosno razvija poduzetničke ideje od koncepta do realizacije.

B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti

Ovo predmetno područje upoznaje učenika sa svijetom rada i financija i omogućava mu razumijevanje ekonomskih i financijskih pojmova. Pored toga, učenik je osposobljen primijeniti osnovne ekonomske i financijske koncepte u svakodnevnom životu i radu, ali i ekonomski i financijski procijeniti rad i odluke drugih. Uči ga kako se odgovorno i učinkovito ponašati prema osobnim i društvenim dobrima, radu i novcu kako u profesionalnom smislu, tako i u svakodnevnim situacijama. Kroz ovu domenu učenik se osposobljava za realizaciju svoje poduzetničke ideje, procjenu korisnosti i posljedica donesenih odluka i planiranih aktivnosti te procjenu utjecaja odluka drugih na njega i okolinu. Učenik je osposobljen procjenjivati troškove pretvaranja ideje u aktivnosti koje stvaraju vrijednosti, planirati, uvoditi, vrednovati i procjenjivati financijske odluke, učinkovito upravljati osobnim i društvenim financijama, prepoznati i upravljati rizikom, odnosno donositi bolje financijske odluke, upravljati vlastitim prihodima. Upoznat je s financijskim institucijama, profitnim i neprofitnim organizacijama i prepoznaje njihovu ulogu.

C/ Održivi razvoj

Učenik se osposobljava da svoje promišljanje, ponašanje i djelovanje usmjeri u razvoj društva koje raspoloživim resursima zadovoljava ljudske potrebe, ne ugrožavajući prirodne

sustave i životnu sredinu. Time se osigurava dugoročna održivost, obnovljivost i racionalna upotreba prirodnih resursa. Učenik istražuje prirodni okoliš, ograničene prirodne resurse koji mu stoje na raspolaganju i njihovu racionalnu upotrebu te predlaže kreativna i inovativna rješenja za obnavljanje resursa i kvalitetniju iskoristivost.

U ovoj domeni se usmjerava učenike na postavljanje kritičkih pitanja, na propitivanje posljedica i utjecaja donesenih odluka na prirodu i društvo, te predviđanje pozitivne i održive budućnosti. Učenik razumije utjecaj svojih izbora i ponašanja na zajednicu i sredinu. Prepoznaje smisao i ulogu volontiranja i aktivno sudjeluje u društveno korisnom radu

OSNOVNA ŠKOLA**1. razred**

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.I.1. Učenik provodi aktivnosti koje vode ostvarenju zajedničkog cilja.	• definira zajednički cilj • navodi aktivnosti potrebne za postizanje zajedničkog cilja navodi resurse potrebne za provođenje aktivnosti • provodi aktivnosti uz korištenje dostupnih resursa.
Poveznice sa ZJNPP	<u>KMP-1.1.3</u>
Ključni sadržaji	
• suradnja • odgovornost • motiviranost • organizacija • planiranje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Svaki učenik pri polasku u školu dolazi kao pojedinac. Potrebno je poticati osjećaj pripadanja i zajedništva, razvijati kod učenika osjećaj jednakovažnosti, vlasništva nad zajedničkim postignućima, jednakovrijednosti i suradnje. Ishod se može ostvariti tako da se s učenicima planira izlet, posjet (terensko učenje, posjet knjižnici i sl.), uređenje učionice, različite manifestacije (dani kruha, maskenbal) i sl. U razgovoru s učenicima poticati ih na predlaganje ideja, odnositi se prema svim idejama kao jednakovrijednim, navoditi učenike na procjenu koje su ideje ostvarive i koje ne, te donositi zajedničke zaključke. Motivirati učenike da kroz razgovor potiču jedni druge na izvršavanje zadataka u zadanom vremenskom roku razvijajući motiviranost, solidarnost i odgovornost.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.I.1. Učenik objašnjava važnost rada za zadovoljavanje osobnih potreba.	• navodi osobne potrebe i potrebe svoje obitelji • navodi zanimanja svojih roditelja • uočava važnost rada.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.2.1
Ključni sadržaji	
• rad • novac • potrebe (osobne i zajedničke) • kupnja • potrošnja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Poticati učenike na prepoznavanje onoga što smatraju kako je njima potrebno, a zatim ih potaknuti na razmišljanje jesu li njihove potrebe isto što i zajedničke potrebe njihove obitelji. Putem rasprave razdvojiti osobne potrebe od potreba obitelji. Postavljanjem pitanja tipa "Kako misliš to kupiti?", "Tko će to tebi kupiti?", "Je li potrebno to sve platiti?" i sl. navesti ih na zaključke o važnosti rada i raznolikosti zanimanja pri čemu će prepoznati zanimanje svojih roditelja ili sebi bliskih osoba. Ovaj ishod se može ostvariti kroz posjete s ciljem predstavljanja određenih zanimanja (roditelji ili osobe iz lokalne zajednice), kroz posjete učenika određenim institucijama (vatrogasni dom, dom zdravlja, pošta, i slično), igrom različitih igara (recimo pantomimom gdje učenici trebaju prepoznati neko zanimanje), organiziranjem likovne izložbe (prikaz zanimanja svojih roditelja i stvari koje mi mogu osigurati svojim radom) i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda. Ishod se može ostvariti kroz grupni rad ili u vidu razrednog projekta. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.I.1. Učenik razvija pravila ponašanja s ciljem očuvanja školske imovine, imovine drugih i okoliša.	• navodi neprimjerena ponašanja prema školskoj imovini, imovini drugih i okolišu • predlaže rješenja za očuvanje školske imovine, imovine drugih i okoliša.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.3.2
Ključni sadržaji	
• imovina (osobna i zajednička) • okoliš • pravila • djelovanje • odgovornost • motiviranost • suradnja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Razgovorom potaknuti učenike na prepoznavanje konkretnih primjera neprimjerenog ponašanja prema školskoj imovini, imovini drugih i okolišu. Pri tome razvijati kod učenika osjećaj vlastite odgovornosti za svoje ponašanje, ali i motiviranosti za, kroz ponuđena rješenja, utjecanje na ponašanje njihovih vršnjaka. Pri tome možemo razgovarati sa svim učenicima gdje će oni iznositi svoja individualna zapažanja i rješenja, ili radom u manjim skupinama gdje će međusobno razmijeniti svoja zapažanja, prijedloge rješenja i onda podijeliti s ostatkom razreda. Ovaj ishod se može ostvariti osnivanjem razredne eko sekcije, likovnim radovima na temu pravila ponašanja, glazbenim uratkom, posjetom ekološkim udrugama u lokalnoj zajednici, prikazivanjem primjerenih videosnimaka, uređenjem školskog dvorišta i sl.	

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

2. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.II.1 Učenik uspoređuje zanimanja ljudi.	• razlikuje zanimanja ljudi iz svoje neposredne okoline • prezentira svoje buduće željeno zanimanje • raspravlja s drugim učenicima o njihovim izborima budućeg željenog zanimanja.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.2.2
Ključni sadržaji	
• zanimanja • potreba za usklađivanjem želja i mogućnosti • jednakovrijednost.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod potiče se učenika ne samo da prepozna raznolikost u svijetu rada, već i da iznese svoja zapažanja i mišljenja o zanimanjima ljudi iz svoje neposredne okoline. Svakom učeniku pristupiti na način da mu se osigura sigurno okruženje u smislu prihvaćanja njegovog mišljenja te prilika i vrijeme da prezentira svoje željeno zanimanje. Razgovorom s učenicima i postavljanjem pitanja tipa Zašto se želiš baviti tim zanimanjem?, Je li to jedini razlog ili postoji još nešto što te privlači tom zanimanju?, Na koji način to misliš ostvariti? i slično potaknuti učenike na međusobno postavljanje pitanja i razgovor o važnosti prezentiranih zanimanja, te na taj način ih dovesti do zaključka kako su sva zanimanja jednako vrijedna. Ovaj ishod se može ostvariti kroz posjete (vatrogasac, policajac, doktor, građevinski radnik i slično), posjete učenika (nogometni klub, dom zdravlja, predškolska ustanova i slično), igrom raznih igara (simulacijom željenog zanimanja, pantomimom), nagradnom igrom (u smislu pogađanja određenog zanimanja na osnovu predmeta koje učenici donesu ili likovnih uradaka), likovnom izložbom ili glazbenim uratkom za obilježavanje određenih manifestacija (recimo 1. svibanj), igrokazom i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.II.1 Učenik sastavlja plan razredne štednje.	• navodi ulogu i važnost štednje • raspravlja s drugima prilikom određivanja zajedničkog razrednog cilja • planira vrijeme, sudionike i dinamiku štednje kako bi se ostvario cilj u zadanom vremenskom roku.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
• novac • štednja (uloga i važnost) • organizacija • odlučnost • upornost • suradnja • komunikacija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod treba se poticati učenika na razumijevanje funkciju novca i prednosti racionalne uporabe novca (štednje). Kod učenika je potrebno razvijati odgovornost, odlučnost i upornost k postizanju određenog cilja putem odricanja od trenutne potrošnje. Koristiti raspravu i mapu uma (pri čemu na ploči napišemo samo riječ štednja) i	

potaknuti učenike na razmišljanje o ciljevima štednje, iznosu kojeg se mogu odreći na ime štednje, te dinamici štednje kako bi se ostvario zajednički cilj. Potrebno je razviti pozitivan stav i osjećaj zajedničkog vlasništva prema postavljenom cilju kako bi učenici surađivali i motivirali jedni druge.

Ovaj ishod se može ostvariti kroz pripreme za izlete i terensko učenje, pripreme raznih manifestacija (maskenbal, dani kruha, dan škole i slično), projektno kroz razrednu štednju (uređenje učionice, nabavka razrednog ljubimca, nabavka potrebnog materijala, uređenje školskog dvorišta, i slično), posjete (banke i štedionice), planiranje humanitarnih akcija (nabavka materijala potrebnog za likovne radove ili ručne uratke s ciljem prodaje), glazbene uratke (snimanje glazbenih poruka s ciljem promicanja štednje) i slično.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.II.1 Učenik predlaže mjere kojima se promiče pozitivan odnos prema okolišu u svojoj užoj zajednici.	• navodi primjere lošeg ponašanja prema okolišu u svojoj užoj zajednici • objašnjava učinke lošeg ponašanja na okoliš u svojoj užoj zajednici.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.3

Ključni sadržaji

- okoliš
- samosvjesnost
- samokritičnost
- odgovornost.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Razgovorom potaknuti učenike na prepoznavanje konkretnih primjera neprimjerenog ponašanja prema okolišu u svojoj užoj zajednici. Motivirati učenike na iznošenje svojih zapažanja i osjećaja na osnovu prikladnih slika ili videouratka koji prikazuju onečišćenje okoliša. Raspraviti s učenicima o njihovoj ulozi u onečišćenju okoliša i pri tome razvijati kod njih osjećaj vlastite odgovornosti za svoje ponašanje, ali i motiviranosti da utječe na ponašanje njegovih vršnjaka. Pri tome možemo razgovarati sa svim učenicima gdje će oni iznositi svoja individualna zapažanja i rješenja, ili radom u manjim skupinama gdje će međusobno razmijeniti svoja zapažanja i onda podijeliti s ostatkom razreda.

Ovaj ishod se može ostvariti osnivanjem razredne eko sekcije, likovnim radovima, glazbenim uratkom, posjetom ekološkim udrugama u lokalnoj zajednici, prikazivanjem primjerenih videosnimaka, uređenjem školskog dvorišta i slično.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

3. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
--------------------------------	----------------

A.III.1 Učenik primjenjuje pravila individualnog i timskog rada na zadanom zadatku.	• razlikuje individualni i timski rad • individualno provodi aktivnosti na zadanom zadatku • sudjeluje u timskom radu na zadanom zadatku.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.3
Ključni sadržaji	
• individualni rad • timski rad • pravila • odgovornost.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Polazimo sa stajališta kako svaki učenik od rođenja pripada različitim zajednicama (uža i šira obitelj, predškolska ustanova, sportske i druge aktivnosti i slično) i kako pravila primjerenog ponašanja i zajedničkog djelovanja u zajednici nisu kod svih isto ili u istom stupnju zastupljena. Kroz ovaj ishod treba poticati učenika na kritičko propitivanje sebe, svog ponašanja i djelovanja kao pojedinca, ali ujedno mogućnost prilagođava i kritički preispitivanje ponašanja i djelovanja skupine. Potrebno je razvijati pozitivan stav prema različitosti, empatiji i uvažavanju koji će rezultirati kvalitetnom suradnjom među učenicima. Svaki učenik treba biti odgovoran za sebe, ali i snositi dio odgovornosti tima kojem pripada. Ukoliko kod učenika razvijemo osjećaj pripadanja i posvećenosti zajedničkom cilju, tada će, i kao pojedinac koji čini dio tima, biti motiviran i uporan u svom djelovanju. Učenike je moguće podijeliti u manje timove s različitim zadacima ili ih podijeliti u manje timove čije različite aktivnosti doprinose jednom zajedničkom cilju. Ovaj ishod se može ostvariti kroz obradu novog sadržaja (predmetni sadržaj je moguće prikazati iz različitih gledišta: jedan tim radi na tekstu, drugi tim likovno predstavlja temu, treći tim priprema pitanja i odgovore za ponavljanje i slično), prilikom ponavljanja obrađenog gradiva, kroz organiziranje različitih manifestacija (dan škole, Dan učitelja), posjeta, terenska nastava, igranje igara (pri čemu je potrebno pripremiti i odigrati igrokaz na zadanu temu, i slično), organiziranjem likovnih izložbi, kroz eko sekciju (uređenje učionice, oslikavanje škole, uređenje školskog dvorišta, čišćenje lokalnog izletišta) i slično. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.III.1 Učenik opisuje funkciju i način uporabe novca.	• objašnjava funkciju novca za zadovoljavanje osobnih potreba • navodi oblike i sudionike razmjene dobara • prikazuje uporabu novca igrom razmjene dobara.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.2.2
Ključni sadržaji	
• osobne potrebe • kupac • dobavljač • robna i novčana razmjena • odgovornost • racionalna uporaba novca • štednja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenika se potiče na razmišljanje o funkciji novca koji im već u određenoj mjeri stoji na raspolaganju i njegovoj racionalnoj uporabi. Putem "post it" papirića na koje će svaki učenik napisati svoje osobne potrebe po svom vlastitom nahodanju sačiniti drvo osobnih potreba učenika, te u raspravi dovesti učenika do zaključka o potrebi za racionalnom uporabom novca. Postavljanjem pitanja: Koliko novaca vam stoji na raspolaganju za doručak?, Koliko novaca utrošite na sendvič i vodu?, Jesu li vam nužno potrebne čokoladica, lizalo i slično?, Što mislite da svaki dan ostavite dio novca za koji kupite čokoladicu?, Što bi nakon određenog vremena mogli kupiti s tim novcem? motivirati učenika na odgovorno ponašanje, te na razlikovanje nužnih (egzistencijalnih potreba, npr. hrana, voda, odjeća) i luksuznih (nova igračka i slično). Ovaj ishod se može ostvariti kroz istraživanje korištenjem IT alata (učenici pronalaze, uz pomoć učitelja ili roditelja, slike ili kraće tekstove koji prikazuju robnu ili novčanu razmjenu te predstavljaju ostalim učenicima, a njihov zadatak	

je odrediti sudionike razmjene kupac - dobavljač te oblik razmjene - robna ili novčana razmjena), igranjem igara (simulacijom robne ili novčane razmjene), radom na tekstu (na osnovu zadanih tekstova napraviti plakat, te predstaviti ostalim učenicima bilo sudionike razmjene, oblike razmjene ili primjere i/racionalne potrošnje), osobnom štednjom učenika (učenik štedi novac u određenom vremenskom roku, zbraja taj novac i predstavlja razredu u što će ga utrošiti) razrednom štednjom, i sl.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.III.1 Učenik preispituje vezu između materijalnih vrijednosti i univerzalne nematerijalne vrijednosti osobe.	- razlikuje materijalne vrijednosti i univerzalnu nematerijalnu vrijednost osobe - suprotstavlja materijalnu vrijednost nasuprot univerzalne nematerijalne vrijednosti osobe.

Poveznice sa ZJNPP

KMP-1.1.2

Ključni sadržaji

- materijalna vrijednost
- univerzalna nematerijalna vrijednost osobe
- etičnost
- empatija
- odgovornost
- samopoštovanje
- poštovanje drugih i drugačijih.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Razgovorom s učenicima i postavljanjem pitanja tipa: Jesmo li sretni ako imamo novca u izobilju?, Jesu li ljudi koji su siromašni ujedno i nesretni?, Možemo li novcem sve kupiti?, Što ne možemo kupiti novcem? i sl., potaknuti učenike na razlikovanje materijalnih vrijednosti od univerzalnih nematerijalnih vrijednosti osobe. U razgovoru s učenicima potaknuti ih na razmišljanje kakvu osobu žele imati za prijatelja. Naveći ih na razmišljanje o drugima, ali i o sebi. Učenik treba donijeti zaključak kako smo svi različiti, ali ta različitost je bogatstvo i treba je poštivati, kao što treba poštivati i samoga sebe. Čovjeka ne čine materijalne stvari, već njegove vrijednosti koje ga čine osobom kakva jeste. Ovaj ishod se može ostvariti kroz pisane radove učenika (na temu: moj najbolji prijatelj, ruho ne čini čovjeka, i slično), analizom tekstova (učenici trebaju izdvojiti materijalne i univerzalne nematerijalne vrijednosti, te donijeti pouku ili zaključak), puštanjem video snimaka o životu poznatih (na primjer slavni atletičar koji je najbrži čovjek na svijetu, ali samo zato što je dijelio obuću s bratom, pa kada bi on došao iz škole, on bi morao trčati preko brda kako ne bi zakasnio na nastavu), kreiranjem razrednog prijatelja (učenici bi post it papirićima na kojima pišu osobine koje žele da posjeduje njihov prijatelj lijepili na pano u obliku dječaka), održavanjem stabla osjećaja (učenici bi svoje ugodne i neugodne emocije na kraju tjedna trebali post it papirićima naljepiti na pano u obliku stabla s listovima, osjećaje bi izrazili emotikonima, u slučaju ugodnih osjećaja dodavali bi na stablo zeleni list, u slučaju neugodnih osjećaja dodavali bi na stablo smeđi list, i početkom svakoga tjedna nastojali bi oživjeti stablo razgovarajući o napisanim neugodnim osjećajima, poštujući anonimnost osobe koja ih je napisala) i slično.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

4. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.IV.1 Učenik istražuje poslovni svijet u neposrednoj okolini.	- razlikuje pojmove poduzetnost i poduzetnik - razlikuje pojmove: resurs, proizvod i usluga - razlikuje pojmove javno i privatno dobro - pronalaži primjere za dane pojmove u neposrednoj okolini.

Poveznice sa ZJNPP

KMP-1.1.2

Ključni sadržaji

- poduzetnost
- poduzetnik

• resursi • proizvodi • usluge • javno i privatno dobro.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenika se uvodi u realni svijet poduzetništva. Učenik se potiče na razmišljanje o stvarima s kojima se svakodnevno susreće, koje koristi ili mu stoje na raspolaganju, ali i na razmišljanje o različitim oblicima poduzetništva u njegovoj neposrednoj okolini. Učenik treba prepoznati primjere različitih poslovnih subjekata i povezati zanimanja svojih roditelja ili osoba iz neposredne okoline sa svijetom poduzetništva. Ovaj ishod može se ostvariti kroz istraživanje korištenjem IT alata (učenici pronalaze, uz pomoć učitelja ili roditelja, slike ili kraće tekstove koji prikazuju navedene pojmove, te predstavljaju ostalim učenicima), posjetima ili terenskim učenjem (učenici posjećuju trgovine, proizvodne tvornice, kamenoreznice, i sl., te na osnovu posjeta pišu kratki dnevnik svog zapažanja koji dijele s ostalim učenicima), igranjem igara (učenici radom u timovima osmišljavaju memorijske kartice ili kvizove), radom na tekstu (na osnovu zadanih tekstova napraviti plakat te predstaviti ostalim učenicima, bilo da rade u timovima za sve navedene pojmove, ili kao razredni projekt kada svaki tim ima kao zadatak točno određeni pojam za obradu), likovnim uradcima kako bi se obilježio tjedan poduzetništva u školi i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.IV.2 Učenik prezentira svoju poduzetničku ideju.	• definira svoju poduzetničku ideju • odabire materijalne i nematerijalne resurse potrebne za realizaciju poduzetničke ideje • definira aktivnosti, nositelje aktivnosti i vremenski plan za realizaciju poduzetničke ideje.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
• izbor djelatnosti • plan aktivnosti • materijalni, nematerijalni i ljudski resursi • upravljanje vremenom.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenika se potiče na razmišljanje kako će postati dio svijeta poduzetništva i svijeta rada, dio društvene zajednice. Učenik treba iskoristiti svoju kreativnost i maštu i pokušati naći svoje mjesto kroz svoju poduzetničku ideju. Učenik pronalazi mogućnosti i definira ideje koje može pretvoriti u vrijednosti za sebe i druge. Zasniva svoje razmišljanje na planiranju i ustrajnosti da njegova ideja bude ostvariva. Definira resurse koji su mu nužni za realizaciju ideje, ali ujedno i razmišlja o obnovljivosti i oskudnosti resursa. Trudi se uključiti i motivirati druge i zadatke završava u zadanom vremenskom roku. Ovaj ishod može se ostvariti i u timovima ili kao razredni projekt. Ovaj ishod može se ostvariti kroz individualni ili projektni rad (učenik ili timovi imaju zadatak da osmisle poduzetničku ideju i isplaniraju njezinu realizaciju, te prezentiraju ostalim učenicima), razredni projekt za sudjelovanje na raznim manifestacijama i događajima (recimo za sajam palačinki, dane kruha, tjedan poduzetništva, i slično), planiranje terenskog učenja, izleta ili posjete, igru slučaja (korištenjem metode obrnute oluje ideja na način da svi timovi predstave svoje ideje i planove, a ostatak razreda bilježi nedostatke, te raspravom se pronalaze nova rješenja). Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.IV.1 Učenik navodi prednosti štednje na konkretnom primjeru.	• daje primjer prekomjerne potrošnje i prednosti štednje na konkretnom primjeru • planira osobnu potrošnju i štednju.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.3
Ključni sadržaji	
• osobna potrošnja • prekomjerna potrošnja • štednja	

- racionalna uporaba novca
- odgovornost.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Kroz ovaj ishod treba se poticati učenika na razumijevanje funkciju novca i prednosti racionalne uporabe novca (štednje). Kod učenika je potrebno razvijati odgovornost, odlučnost i upornost za postizanje određenog cilja putem odricanja trenutne potrošnje. Kroz raspravu i mapu uma (pri čemu na ploči napišemo samo riječ štednja) potaknuti učenike na razmišljanje o ciljevima štednje i mogućnostima koje im stoje na raspolaganju ukoliko imaju određenu štednju. Učenik treba kritički preispitivati svoju potrošnju, doći do zaključaka o posljedicama prekomjerne potrošnje te mogućnostima osobne štednje.

Ovaj ishod se može ostvariti individualnim radom, timskim radom ili kao razredni projekt.

Ovaj ishod se može ostvariti kroz izradu osobnog plana štednje (svaki učenik u određenom vremenskom roku provodi osobni plan štednje, bilježi tijek i realizaciju plana, prezentira plan ostatku razreda, ujedno i prezentira što je ostvario s ušteđenim iznosom), pripreme za izlete i terensko učenje, pripreme raznih manifestacija (maskenbal, Dani kruha, Dan škole), projektno kroz razrednu štednju (uređenje učionice, nabavka razrednog ljubimca, nabavka potrebnog materijala, uređenje školskog dvorišta, i slično), posjete (banke i štedionice), planiranje humanitarnih akcija (nabava materijala potrebnog za likovne radove ili ručne radove s ciljem prodaje), glazbene uratke (snimanje glazbenih poruka s ciljem promicanja štednje), pisanim uradcima (zaključci nakon pregledanih primjerenih videosadržaja) i sl.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.IV.1 Učenik objašnjava pojam zelene ekonomije.	• razumije pojam zelene ekonomije • daje primjere zelene ekonomije.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.2.3

Ključni sadržaji

- ekonomija
- zelena ekonomija
- odgovorno i etično poslovanje
- izvori informacija
- upotreba tehnologije u pronalaženju informacija.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Kroz ovaj ishod učenika se potiče na razmišljanje kako svaka naša odluka ima posljedicu koje moramo biti svjesni, pretpostaviti ju i iza donesene odluke odgovorno stajati. Svaka poduzetnička odluka odražava se i na zajednicu, ali i na okoliš. Učenik treba razviti pozitivan stav prema zelenoj ekonomiji kao osnovi održivog razvoja. Upotrebom različitih tehnologija i pronalaženjem različitih informacija, učenik treba doći do zaključka što sve uključuje zelena ekonomija, te na koji način poslovanje suprotno zelenoj ekonomiji utječe na okoliš, pojedinca i zajednicu.

Ovaj ishod se može ostvariti istraživanjem učenika (učenik sam ili u timu koristeći različite tehnologije i izvore informacija analizira konkretne primjere zelene ekonomije, te u vidu plakata prezentira ostalim učenicima), osnivanjem razredne eko sekcije, prikazivanjem primjerenih video snimaka i kasnijim raspravama, posjetom ekološkim udrugama u lokalnoj zajednici, posjetom poslovnim subjektima (kod posjeta udrugama ili poslovnim subjektima bitno je s učenicima pripremiti pitanja, učenici prilikom posjeta trebaju voditi dnevnik zapažanja, a onda svoja zapažanja podijeliti s ostatkom razreda), izložbom likovnih radova (recimo materijal za ručne radove može biti otpadni materijal iz domaćinstava, vrećice, papiri, čepovi i slično), snimanjem određenih glazbenih poruka te puštanjem istih na školskom razglasu i sl.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

5. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
--------------------------------	----------------

A.V.1 Učenik predlaže proračun za odabranu aktivnost kojom zadovoljava osobne ili društvene potrebe.	• razlikuje osobne i društvene potrebe • argumentira svoj izbor aktivnosti kao prioritet • prepoznaje sastavnice proračuna • navodi ukupne troškove potrebne za realizaciju aktivnosti • navodi izvore financiranja ukupnih troškova.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.2.3
Ključni sadržaji	
• potrebe (osobne i društvene) • proračun • sastavnice proračuna (prihodi i troškovi) • izvori financiranja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod kod učenika se nastoji razviti osjećaj odgovornosti, samokritičnosti i tolerancije. Učenika se treba potaknuti na razmišljanje kako nije individua sama za sebe, već je dio zajednice i kako njegovi izbori i odluke utječu i na druge. Isto tako, potrebno je zagovarati i pozitivan odnos prema vrednovanju tuđih odluka i postupaka. Mogućnosti koje nam stoje na raspolaganju nisu neograničene i ne zadovoljavaju u istoj mjeri naše potrebe, odnosno ne donose istu korisnost (paradoks vrijednosti - voda i dijamanti; oportunitetni trošak - izaći s prijateljima u kino ili učiti za sutrašnji ispit). Učenika se treba poticati na razlikovanje egzistencijalnih potreba i onih koje to nisu, te mogućnosti za njihovo racionalno zadovoljavanje birajući onaj način koji daje najveću korisnost. Učenik treba biti svjestan različitosti svake osobe i poštivati ju. Sastavljajući proračun za aktivnost, učenika se treba poticati na razmišljanje o racionalnoj i učinkovitoj uporabi financijskih sredstava, traganju za različitim izvorima financiranja i vrednovanju prikupljenih ideja kao i kritičkoj procjeni donesenih odluka. Ovaj ishod može se ostvariti pojedinačnim ili timskim radom učenika (svaki od učenika ili tim, izrađuje mapu potreba, definira prioritete i načine realizacije i prezentira u razredu ili timu, a ostali učenici metodom obrnute oluje ideja traže nedostatke kako bi došli do novih boljih načina), razrednim projektom (učenici olujom ideja definiraju zajedničke potrebe u školi, raspravom odrede prioritete i načine realizacije i osmisle način prezentacije ostalim razredima ili školskoj zajednici), posjetima (poslovnim subjektima i organizacijama koje su istakli prilikom definiranja prioriteta (recimo zdravlje - dom zdravlja, ljekarna, nogomet - športski klub) radom na tekstu (analizom konkretnih tekstova koji traže donošenje određene odluke, a postoji više izbora, odnosno više potreba, s tim i više prioriteta i načina zadovoljavanja istih. Svaki tim treba definirati potrebe, odlučiti se za jedan prioritet, predložiti način zadovoljavanja i raspravljati o svom izboru) i sl. Ishod se može ostvariti kao razredni projekt (uređenje školskog dvorišta, oslikavanje unutrašnjosti škole, turistički vodič moje zajednice, vršnjačko učenje, i slično), u pripremi raznih događaja i manifestacija (dani kruha, maskenbal, dan škole, dan općine, tjedan poduzetništva, sajam palačinki, dan jabuka i slično), pripreme za izlete, posjete, terensko učenje, učenje putem rješavanja problema (učenici imaju dostupne dijelove tekstualne i ilustrativne slagalice, pa trebaju odrediti elemente proračuna, izračunati proračun i složiti slagalicu, natjecateljskog karaktera i radom u timovima) i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.V.1 Učenik razlikuje profitne i neprofitne organizacije u svojoj zajednici.	• objašnjava pojmove prihod, troškovi i profit • daje primjere profitnih i neprofitnih organizacija u svojoj zajednici • daje primjere proizvođača, pružatelje usluga i potrošača iz svoje zajednice.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
• prihod • troškovi • profit • profitne i neprofitne organizacije • proizvođači • pružatelji usluga • potrošači.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Kroz ovaj ishod učenik se upoznaje s različitim oblicima poduzetništva i poduzetničkih organizacija u svojoj zajednici. Razumije temeljne razlike između profitnih i neprofitnih organizacija kroz pojmove prihodi, troškovi i profit. Prepoznaje i smješta osobe i organizacije iz svoje zajednice u proizvođače, pružatelje usluga i potrošače. Ovaj ishod može se ostvariti putem projektnog rada (učenici koristeći različite izvore prikupljaju podatke za navedene pojmove, povezuju ih sa subjektima i osobama iz svoje zajednice te osmišljavaju način prezentacije ostatku razreda), igrom slučaja (učenici podijeljeni u timove dobivaju kartice s tematikom određenog pojma te moraju osmisliti prezentaciju koja može dati odgovore na očekivana pitanja, dok drugi učenici pripremaju pitanja), posjeta (profitnim i neprofitnim organizacijama u zajednici), intervju (s vlasnikom ili direktorom profitne organizacije ili voditeljem neprofitne udruge s pitanjima koja su pripremili učenici, a naknadno Weberovim dijagramom doći do sličnosti i razlika), likovnim i literarnim radovima za određene manifestacije (tjedan poduzetništva) i slično.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.V.1 Učenik osmišljava društveno korisnu aktivnost.	- navodi koristi od volonterskoga rada - prepoznaje društvenu potrebu iz svoje okoline - planira aktivnosti kojima se zadovoljava društvena potreba.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
- okoliš - samosvjesnost - samokritičnost - odgovornost.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Pod pretpostavkom kako su učenici svjesni svojih potreba (egzistencijalnih i onih koje to nisu), potrebno ih je navesti na razmišljanje o drugima i drugačijima oko sebe te o njihovim potrebama i prioritetima. Biti drugi i drugačiji je pozitivno, bogatstvo je u različitosti, samo je pitanje načina na koji prihvaćamo različitost i jesmo li otvoreni za potrebe drugih. Navesti učenike na razmišljanje kako potrebe drugih ne moraju nužno biti vezane samo uz financije, već i uz emocionalnu domenu, nedostatak suosjećanja, prihvaćanja, poštivanja, uvažavanja, pomoći u učenju, i slično. Učenik treba prepoznati na koji način on može doprinijeti zadovoljavanju potreba drugih uz obveznu samoprocjenu (kako se on osjeća i što za njega znači društveno koristan rad). Upoznaje se s volontiranjem te traži svoje mjesto u društveno korisnom radu. Ovaj ishod se može ostvariti individualnim radom učenika (svaki od učenika osmišljava za sebe oblik društveno korisnog rada i predstavlja ostalima), radom u timovima (recimo jedan tim treba osmisliti način vršnjačkog učenja u školi i prezentira ostalima, drugi tim za zadatak ima pomoći djeci s posebnim potrebama u razredu i školi i slično) ili kao razredni projekt (osmisliti sajam prodaje rukotvorina čiji prihod će biti doniran u humanitarne svrhe). Ishod se može ostvariti i kroz pisane radove učenika (recimo na temu: prepoznajem potrebe drugih, želim ti pomoći, i slično), analizom tekstova (učenici trebaju izdvojiti potrebe koje prepoznaju u tekstu, a onda raspravom doći do zaključaka kakav njihov doprinos može biti kako bi se zadovoljile te potrebe), puštanjem prikladnih videosnimaka, posjetima (starački domovi, centri za djecu s posebnim potrebama, odjeli u školi za djecu s posebnim potrebama, udruge,) osmišljavanjem likovne izložbe s motivirajućim porukama, snimanjem glazbenog uratka s ciljem poticanja ostalih učenika na volontiranje i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

6. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.VI.1. Učenik razvija marketinšku kampanju.	- razlikuje pojmove marketing i promocija - objašnjava utjecaj marketinške kampanje na odluku o kupnji određenog proizvoda ili usluge - planira korake za svoju marketinšku kampanju

	• prezentira svoju marketinšku kampanju.
Poveznice sa ZJNPP	<u>KMP-1.1.1</u>
Ključni sadržaji	
• marketing • promocija • marketinška kampanja	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenici su svakodnevno suočeni s različitim oblicima zanimljivih marketinških kampanja i promocije bilo proizvoda, usluga ili događaja. Učenike treba potaknuti na kritičko promišljanje o onome što mu se nudi ili indirektno nameće. <i>Moramo li imati određenu stvar samo zato što je "popularna" i imaju je svi, ili samo zato što je jeftina? Koliko stvari nam je nužno i potrebno, ili nije, a mi ih nastojimo nabaviti? Što je to što nas potiče da kupimo određenu stvar? Je li svaka stvar koju nabavimo ispunila naša očekivanja? Jesmo li prepoznali sve karakteristike određene stvari kada smo je kupili u odnosu na ono što nam je u promociji prezentirano? Vodi li nas ne razmišljanje u prekomjernu potrošnju?</i> Pitanjima tog tipa navesti učenike na razmišljanje koliko su pod utjecajem marketinških kampanji i promocije. Učenici uspoređuju različite izvore informacija kakao bi smanjili nejasnoće i rizike prilikom donošenja odluka. Učenici su osposobljeni definirati ciljnu grupu na koju se usmjerava njihovo marketinško djelovanje, osmisliti marketinšku kampanju te na kreativan način promovirati svoj proizvod, uslugu ili događaj. Potrebno je naglasiti učenicima kako koraci u razvoju marketinške kampanje mogu poslužiti kao instrument s ciljem prodaje, ali i kao instrument procjene i planiranja aktivnosti za ostvarivanje osobnih ili društvenih ciljeva.	
MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgajno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.VI.1. Učenik razlikuje financijske institucije u svojoj zajednici.	• objašnjava pojam i ulogu financijskih institucija • navodi primjere financijskih institucija u svojoj zajednici • navodi različite načine financiranja.
Poveznice sa ZJNPP	<u>KMP-1.1.2</u>
Ključni sadržaji	
• različiti izvori i načini financiranja • financijske institucije • uloga financijskih institucija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenik raspoznaje različite načine financiranja, financijske institucije i njihovu ulogu. Učenik treba razumjeti kako za sve što mu je potrebno, bilo ono egzistencijalno ili ne, mora imati financijska sredstva ako to želi osigurati i nabaviti i kako ta sredstva treba koristiti racionalno. Financijska sredstva mogu biti, trenutno s njegove točke gledišta, novci koje će dobiti od roditelja, bake ili djeda, ali i u budućnosti treba razmišljati o iznosima koji su mu potrebni i kako ih osigurati. Učenik treba prepoznati kako izvor sredstava može biti njegov rad (naknada za rad) ili različita zaduženja i štednja kod financijskih institucija. Ako se oslanjamo na zaduženja ili štednju, tada trebamo biti spremni i na dodatne naknade u vidu kamata financijske institucije (kredit i pozajmice) ili kamata na štednju (na osnovu vlastitih štednih uloga). Ovaj ishod može se ostvariti individualnim radom, radom u timu ili razrednim projektom. Ovaj ishod može se ostvariti kroz istraživanje (učenici u lokalnoj zajednici istražuju financijske institucije i zapažanja dijele s ostalim učenicima), rad na tekstu (različiti dokumenti se učenicima daju na raspolaganje, recimo platne liste, plan otplate kredita, štedne liste, te radom u timu i na točno određenom dokumentu, učenici imaju zadatak predstaviti financijsku instituciju i oblik financiranja koji proučavaju), posjeti (banke, mikro kreditne institucije, štedionice), različite manifestacije (dan štednje, tjedan poduzetništva - učenici mogu tekstom, crtežom, fotografijom, plakatom predstaviti financijske institucije u svojoj zajednici i njihovu ulogu koristeći različite načine istraživanja i prikupljanja podataka, recimo intervju, posjeta, korištenje IT tehnologije). Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

Ovaj ishod je moguće ostvariti putem projektnog rada (rad u timu ili razredni projekt, recimo učenici trebaju osmisлити marketinšku kampanju i promociju zajedničke razredne poduzetne ideje, u suradnji s lokalnom zajednicom, određenim gospodarskim subjektom, osmisлити marketinšku kampanju i promociju za određeni proizvod i prezentirati široj populaciji, učenike potaknuti da istraže različite oblike marketinške kampanje i svoja zapažanja prezentiraju ostalim učenicima, nakon čega donosimo zajedničke zaključke, i slično), učenje putem rješavanja problema (učenicima dati tekst ili ilustraciju koja prikazuje određeni planirani događaj, proizvod ili uslugu sa zadatkom da definiraju sve korake marketinške kampanje i promociju, a onda razmijeniti ideje između timova te potaknuti učenike da definiraju pokazatelje i sami između sebe vrednuju ideje), posjetima (marketinškim agencijama ili marketinškim odjelima kod gospodarskih subjekata) i sl.

Ovaj ishod se može povezati sa ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.VI.1. Učenik objašnjava utjecaj tehnološkog razvoja na okoliš.	- daje primjere tehnološkog razvoja - prepoznaje utjecaj tehnološkog razvoja na okoliš - razlikuje obnovljive i neobnovljive izvore energije.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
- tehnologija - tehnološki razvoj - racionalno korištenje resursa - obnovljivi i neobnovljivi izvori energije.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Današnje dinamično i turbulentno vrijeme pred buduće generacije stavlja neke nove izazove. Kako bi se osigurala gospodarski stabilna i ekonomski jaka budućnost potrebno je sve više ulagati u tehnološki rast i razvoj, ali ne na štetu održivog razvoja. Učenik treba znati kako resursi koji nam sada stoje na raspolaganju nisu neograničeni, vrlo lako ih možemo uništiti ili ostati bez njih ako ih koristimo neracionalno. Tehnološki razvoj može imati i pozitivne i negativne učinke na okoliš, recimo u vidu obnovljivih ili neobnovljivih izvora. Možemo, koristeći prigodne videosnimke prikazati učenicima potencijal vode (električna energija i slično), a usporedno i velika onečišćenja koja se javljaju uz riječne tokove ili potpuno mijenjanje riječnih tokova. Nakon videosnimke možemo Gordonovom metodom (metodom šest šešira) učenike potaknuti na razmišljanje o činjenicama koje su prikazane, ali i o njihovim emocijama i stavovima na sve viđeno. Ovaj ishod može se ostvariti kroz posjet (ekološkim udrugama, poslovnim subjektima - recimo onima koji se bave obradom drveta, iskorištavanjem šuma, hidroelektranama, kolektorima sunčeve svjetlosti i slično), istraživanje (učenici imaju zadatak da istraže i predstave drugim učenicima primjere obnovljivih i neobnovljivih izvora energije, a zatim raspravom doći do zaključaka), izradu razrednog panoa za određene manifestacije (dan zaštite okoliša, dan škole), ekološku sekciju i slično. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

7. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.VII.1 Učenik obrazlaže proces donošenja odluka i posljedica donesenih odluka na konkretnom primjeru.	- nabroja čimbenike koji utječu na donošenje odluka na konkretnom primjeru - dovodi u vezu donesenu odluku i posljedice te odluke na konkretnom primjeru - analizira dobiti ili izgubljene koristi od donesenih odluka ili propuštenih prilika.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.1
Ključni sadržaji	
- čimbenici donošenja odluka - koristi ili propuštene prilike - oportunitetni trošak - paradoks vrijednosti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ni jedan učenik nije individua sama za sebe. Dio je zajednice u kojoj živi i kako god njegovi postupci i odluke utječu na druge, tako na njega utječe djelovanje ljudi iz njegova okruženja. Ne bi trebao donositi bilo kakve odluke bez da se osvrne na čimbenike koji su doveli do tih odluka, ali i posljedice koje će odluke proizvesti, ne samo za njega, nego i za ostale osobe iz njegova okruženja. Učenici bi trebali u određenim situacijama prosuditi okolnosti i odabrati najučinkovitije pravce u željenu budućnost. Trebali bi aktivno sudjelovati u kreiranju željene budućnosti zajednice kojoj pripadaju. Ulogu nijemoga promatrača zamijeniti ulogom aktivnoga ulagača i predlagača promjena, trebali bi prepoznati nedostatke i probleme u svom okruženju i biti spreman ponuditi rješenja. Stvari ne treba gledati samo kroz financijsku vrijednost, već isključivo kroz korisnost koju nude (paradoks vrijednosti - voda i dijamanti, potreba za vodom je egzistencijalna potreba, bez vode nema već ne. S druge strane, dijamanti su luksuzna potreba, ali prvi i svaki naredni dijamant koji posjedujemo, pa i šesti, predstavlja sve veće zadovoljstvo.) Svaka odluka ima i svoju prednost, ali i svoje nedostatke ili izgubljene koristi (oportunitetni trošak, npr. trebamo donijeti odluku hoćemo li izaći s prijateljima van i dobro se zabaviti, ali onda se vjerojatno nećemo stići spremati i ostvariti ćemo sutra loš rezultat na testu, i obratno, ako ostanemo učiti, ostvariti ćemo dobar rezultat na testu, ali se nećemo družiti s prijateljima). Metodom prisilnih/slučajnih veza učenicima staviti na raspolaganje dvije kartice - na prvoj kartici recimo sliku gradske gužve, a na drugu ljepote zelenih površina (recimo izletišta). Od učenika tražimo da analiziraju obje slike i pokušaju ih dovesti u vezu pri čemu navode što je po njima problem i koja su sve moguća rješenja. Od učenika tražimo da izađu iz okvira ugodnosti i svojih razmišljanja i traže neke nove veze i rješenja. Ovaj ishod se može ostvariti projektom radom (razrednim projektom ili projektima timova, učenici prepoznaju određene nedostatke u školi, recimo nedovoljno uređeno školsko dvorište ili nedovoljna uključenost u rad škole i predlažu rješenja), suradnjom učenika i lokalne zajednice (učenici prepoznaju nedostatke koje treba unaprijediti ili prilike koje treba iskoristiti u lokalnoj zajednici i predlažu rješenja, recimo nedovoljna uključenost djece s poteškoćama u razvoju, razvoj edukativnih sadržaja u lokalnoj zajednici, uređenje parkova, izletišta, i slično), radom na tekstu (učenici analiziraju određenu situaciju sa zadatkom da donesu odluku i sagledaju posljedice te odluke, a zatim s ostalim učenicima rasprave o mogućim drugim odlukama) i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.VII.1 Učenik uspoređuje osnovne tržišne odnose.	- razlikuje ponudu od potražnje, dobavljače od kupaca - tumači način formiranja cijena u odnosu na ponudu i potražnju - istražuje promjene cijena određenih proizvoda u određenom vremenskom razdoblju.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
- tržište, ponuda i potražnja - kupci i dobavljači - formiranje i promjena cijena - supstitucija proizvoda.	

Preporuke za ostvarenje ishoda

Kroz ovaj ishod učenike se potiče na razmišljanje je li cijena uvijek odraz kvalitete i koji elementi utječu na formiranje cijena. Učenici upoznaju tržište, s jedne strane ponudu (ponuđače), a s druge strane potražnju (potrošače) i njihove zasebne interese. Tržišna ravnoteža predstavlja kompromis na tržištu uz optimalno zadovoljavanje zasebnih interesa, a svi oblici neravnoteže ostavljaju prostora za razmišljanje i donošenje odluke. Učenici poznaju način formiranja cijena te mogu procijeniti u određenim uvjetima je li cijena realni odraz kvalitete ili nekog od oblika tržišne ravnoteže, bilo da je ona izrazito visoka ili izrazito niska. Isto tako, učenici donose odluku u smislu potrebe za određenim dobrom (proizvodom ili uslugom), je li mu to nužno ili samo luksuzno potrebno i može li biti zamijenjeno drugim dobrom koje će u istoj mjeri zadovoljiti njegove potrebe.

Ovaj ishod možemo ostvariti individualnim radom učenika, timskim radom ili razrednim projektom.

Ishod možemo ostvariti kroz istraživanje (učenicima dati na zadatak da istraže promjenu cijena konkretnog proizvoda na tržištu u određenom vremenskom razdoblju i razloge zbog kojih je došlo do promjene cijena, recimo da prate cijenu goriva), rad na ilustraciji ili tekstu (učenicima podijeljenim u timove dodijeliti ili ilustracije ili tekst koji objašnjava kretanje cijena i količina određenog proizvoda na tržištu, a njihov zadatak bi bio da objasne elemente tržišne ravnoteže, promjene u elementima i razloge nastanka tržišne neravnoteže), igru igara (učenici kroz kviz natjecateljskog karaktera trebaju na karticu koja nudi određeni proizvod zabilježiti N - nužno dobro ili L - luksuzno dobro i ponuditi zamjenu), posjeti (računovodstvenoj agenciji, poslovnim subjektima) i sl.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.VII.1 Učenik predlaže rješenja za neutraliziranje negativnih učinaka tehnologije na okoliš.	• pronalazi primjere negativnih učinaka razvoja tehnologije na okoliš • procjenjuje posljedice negativnih učinaka na okoliš • pronalazi primjere tehnologije u skladu s principima održivog razvoja.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
• održivi razvoj • obnovljivi izvori • tehnologija • tehnološki razvoj.	

Preporuke za ostvarenje ishoda

Tehnološki razvoj može imati i pozitivne i negativne učinke na okoliš, recimo u vidu obnovljivih ili neobnovljivih izvora. Možemo koristeći prigodne videosnimke prikazati učenicima potencijal vode (električna energija i slično), a usporedno i velika onečišćenja koja se javljaju uz riječne tokove ili potpuno mijenjanje riječnih tokova. Učenike treba potaknuti da pronalaze rješenja za konkretne primjere.

Ovaj ishod može se ostvariti kroz posjet (ekološkim udrugama, poslovnim subjektima - recimo onima koji se bave obradom drveta, iskorištavanjem šuma, hidroelektranama, kolektorima sunčeve svjetlosti i slično), istraživanje (učenici imaju zadatak da istraže i predstave drugim učenicima primjere obnovljivih i neobnovljivih izvora energije, a zatim raspravom doći do zaključaka), izradu razrednog panoa za određene manifestacije (dan zaštite okoliša, dan škole), ekološku sekciju i sl.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

8. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
--------------------------------	----------------

A.VIII.1 Učenik prosuđuje rješenja za svladavanje ili sprječavanje rizika i neizvjesnosti.	• razlikuje pojmove rizik i neizvjesnost • kritički preispituje rizik i neizvjesnost svoje poduzetničke ideje • formuliра moguća rješenja za svladavanje ili sprječavanje rizika i neizvjesnosti • argumentirano raspravlja o ponuđenim rješenjima ostalih učenika.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.1
Ključni sadržaji	
• rizik • neizvjesnost • strategije sprječavanja i svladavanja rizika i neizvjesnosti • izvori i vrednovanje informacija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenike se potiče na razmišljanje o izvedivosti neke poduzetničke ideje, kao i provedivosti svakodnevnih planova i aktivnosti. Učenici razumiju kako postoje unutarnji (njihovi osobni) čimbenici, ali i vanjski (iz okruženja) koji mogu značajno utjecati na provedivost i isplativost njihove poduzetničke ideje te svakodnevnih planova i aktivnosti. Učenici, kako bi ostvarili maksimalnu korisnost, trebaju predvidjeti neizvjesnosti i rizike te planirati najbolja rješenja kojima će iste neutralizirati. Djelovanje svake osobe je podložno kritičkom prosuđivanju i vrednovanju. Bilo da učenici vrednuju svoju poduzetničku ideju/djelovanje ili poduzetničke ideje/djelovanje drugih, njegovo kritičko promišljanje se treba temeljiti na provjerenim, objektivnim i mjerljivim podacima do kojih može doći na različite načine iz različitih izvora informiranja. Ovaj ishod se može ostvariti paralelno ili nakon ostvarivanja ishoda A.VIII.2., individualnim radom, timskim ili razrednim projektom. Ishod se može ostvariti kroz projektni rad (učenici definiraju poduzetničku ideju, recimo razvoj agroturizma, predviđaju neizvjesnosti i rizike - nepoznavanje stranog jezika, mali broj turista, planira rješenja - učenje stranog jezika ili zapošljavanje osobe koja poznaje strani jezik, planiranje turističke promocije, povezivanje s turističkim agencijama, i slično), igru slučaja (učenicima podijeljenim u timove za zadatak dati određenu poduzetničku ideju gdje oni trebaju prepoznati neizvjesnosti i rizike, planirati moguća rješenja, te raspraviti s ostalim timovima kako bi dobili najbolje moguće rješenje) i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.VIII.2 Učenik kreira razredni proizvod koji je prepoznatljiv u lokalnoj zajednici.	• predlaže i obrazlaže poduzetnu ideju koja za rezultat ima proizvod • vrednuje svoju i predložene ideje drugih učenika • izrađuje poslovni plan i plan komunikacije s lokalnom zajednicom • izvršava zadatke prema definiranom planu i motivira druge.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.1
Ključni sadržaji	
• poslovni plan • plan komunikacije • plan projektnih aktivnosti • načini komuniciranja • komunikacijski kanali.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenici mogu razvijati poduzetničku ideju s ciljem ostvarivanja određene osobne/razredne koristi, ali je bitno da učenike usmjerimo prema lokalnoj zajednici i otvorimo školu za suradnju. Poduzetan učenik je i onaj učenik koji prepoznaje određene nedostatke u svojoj lokalnoj zajednici i pretvara ih u prilike donoseći koristi, ne samo osobno sebi, nego i zajednici u kojoj živi. Kroz ovaj ishod učenike trebamo poticati na otvorenu komunikaciju s drugima. Oni kritički promišljaju i vrednuju svoju, ali i ideje drugih. Spremni su prihvatiti druga i drugačija mišljenja ukoliko se pokažu kao kvalitetnija rješenja i donose veće koristi te odgovorno raditi u timu. Učenici trebaju prepoznati subjekte iz svoje lokalne zajednice (poslodavci, općine/gradovi, udruge i slično) i razvijati partnerski odnos kako bi njihovo djelovanje bilo prihvaćeno i prepoznato u lokalnoj zajednici. Ovaj ishod se može ostvariti kroz razredni ili timski projekt (učenici u suradnji s općinom/gradom i turističkom zajednicom imaju zadatak izraditi turistički vodič svoje lokalne zajednice, te ga u online ili tiskanoj formi učiniti dostupnima široj populaciji, ili recimo učenici u suradnji s lokalnim udrugama za zaštitu okoliša i očuvanje kulturno - prirodne baštine mogu napraviti mapu puta, te označiti lokalitete i turistički približiti posjetiteljima, učenici mogu u suradnji s udrugama za djecu s poteškoćama u razvoju, općinama/ gradovima i školama izraditi didaktički materijal koji škole mogu koristiti u svome radu, učenici mogu s poslodavcima razviti određene promotivne poruke i pripremiti	

marketinšku kampanju za određene proizvode i sl.).

Za ostvarenje ovoga ishoda učenici su u potpunosti slobodni u svojoj mašti i kreativnosti, potiču se na inovativna rješenja, koriste informacijske tehnologije, te za svoje zadatke sastavljaju kontrolne liste gdje se stalno potiču na planiranje, praćenje, vrednovanje i samovrednovanje.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.VIII.1 Učenik predviđa rezultat bilance stanja i bilance uspjeha na konkretnom primjeru.	• razlikuje svrhu bilance stanja i bilance uspjeha • razvrstava elemente bilance stanja i bilance uspjeha na konkretnom primjeru • sastavlja bilancu stanja i bilancu uspjeha na osnovu razvrstanih elemenata • objašnjava uzročno-posljedični odnos u promjenama elemenata bilance stanja i bilance uspjeha.

Poveznice sa ZJNPP

KMP-1.1.2

Ključni sadržaji

- bilanca stanja
- bilanca uspjeha
- elementi bilanci
- uzročno-posljedične veze.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Bilanca stanja i bilanca uspjeha ne samo da su financijski dokumenti putem kojih imamo uvid u nečije poslovanje, nego nam ujedno i daju stvarnu sliku trenutnog stanja, omogućavaju prepoznavanje određenih neizvjesnosti i rizika, postavljanje ciljeva, praćenje realizacije i donošenje odgovornih odluka. Učenici se potiču da razumiju svrhu ovih dokumenata, prepoznaju elemente, ali i predviđaju utjecaj promjena u pojedinim elementima na druge elemente, pa i na konačan rezultat. Bitno je ove dokumente i njihove pojedinačne elemente približiti učenicima na dvojak način. Na prvom mjestu, kao instrumente koje koriste za financijsko praćenje svoje poduzetničke ideje, a zatim i kao instrumente razmišljanja koje mogu koristiti u svakodnevnom životu pri planiranju svakodnevnih aktivnosti i donošenju odluka.

Ovaj ishod se može ostvariti timskim ili individualnim radom učenika, kroz rad na tekstu/konkretnom primjeru dokumenata ili igru slučaja (učenici individualno ili u timovima dobiju zadatak iz kojeg moraju prepoznati elemente navedenih dokumenata, razvrstati ih, odrediti konačan rezultat, ili prepoznati promjenu u elementima navedenu u primjeru i procijeniti njezin utjecaj i sl.), centre učenja (učenici podijeljeni u timove imaju različite zadatke da istraže: 1. svrhu ovih dokumenata, 2. elemente i njihovu povezanost, 3. primjenu, te izraditi plakat za svoj zadatak i pripremiti upitnike s tim da se odgovori nalaze na plakatu, međusobno razmijeniti upitnike te popuniti upitnike drugih timova, s naglaskom kako svaki učenik mora proći svaki upitnik i plakat), terensko učenje (posjeti poslodavcima, knjigovodstvenim agencijama i sl.).

Osobito je bitno poticati stalnu evaluaciju između učenika u vidu rasprava.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.VIII.1 Učenik razlikuje primjere ne/etičnog poslovanja.	• pronalazi konkretne primjere neetičnog i etičnog poslovanja koristeći različite izvore informiranja • obrazlaže pokazatelje neetičnog i etičnog poslovanja na konkretnom primjeru.

Poveznice sa ZJNPP

KMP-1.1.3

Ključni sadržaji

- različiti izvori informiranja
- razlikovanje provjerenih i neprovjerenih informacija
- ne/etično ponašanje i poslovanje.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U vrijeme kada su nam lako dostupni različiti izvori informiranja i nametnute različite informacije, često sa skrivenim ciljevima, potrebno je osnaživati učenike da učinkovito koriste različite izvore informiranja te kritički procjenjuje provjerene od neprovjerenih informacija. Učenici prepoznaju elemente odgovornog i etičnog poslovanja i suprotstavljaju se primjerima neetičnog poslovanja na konkretnom primjeru. Argumentirano raspravljaju o primjerima koje su naveli dajući podatke i informacije koje su provjerene, kao i izvore informiranja. Učenici predviđaju posljedice neetičnog poslovanja, ne samo na poslovanje nego i na okoliš, zajednicu i slično.

Ovaj ishod možemo ostvariti kroz istraživanje (učenicima možemo dati zadatak da istraže poslovni kodeks etičnog ponašanja, primjere ne/etičnog ponašanja, posljedice neetičnog ponašanja te prezentiraju ostalim učenicima), raspravu ili debatu (pri čemu odredimo konkretan primjer u razgovoru s učenicima, recimo, gradnja hidroelektrana, gradnja ugostiteljskih objekata na obalama riječnih tokova i tražimo od učenika podjelu u grupe DA i NE, te povedemo debatu), rad na tekstu ili igru slučaja (učenicima su dati konkretni primjeri sa zadatkom da ih svrstaju u oblike etičnog ili neetičnog ponašanja i navedu argumente), posjeti (poslodavci, udruge, sudski vještaci i sl.).

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

9. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Promišljaj i djeluj poduzetnički	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.IX.1 Učenik kreira plan daljnjeg školovanja.	• procjenjuje svoje jake i slabe strane te identificira prilike i prijetnje iz okoline • rangira prilike za nastavak školovanja u odnosu na vlastite mogućnosti i ciljeve • predlaže rješenja kako bi ojačao svoje slabe strane te neutralizirao prijetnje iz okoline • argumentira važnost cjeloživotnog učenja za postizanje željenih ciljeva.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.2.1
Ključni sadržaji	
• karijerna orijentacija • cjeloživotno učenje • samokritičnost • donošenje odluka.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenici se potiču na planiranje svog daljnjeg obrazovanja u skladu sa željenom budućom ulogom na tržištu rada, te odgovorno i realno donošenje odluka u skladu sa svojim snagama i slabostima i prilikama i prijetnjama iz okoline. Učenik vođen kompleksnim razmišljanjem suprotstavlja prilike iz okoline sa svojim jakim i slabim stranama. Daje primjere načina kako svoje slabe strane može pretvoriti u snagu za određenu priliku. U skladu sa svojim ciljevima, donosi odluke o daljnjem obrazovanju i spreman je iste argumentirano izlagati. Učenik prepoznaje i prijetnje iz okoline, te donosi odluke koje izbore je nužno odbaciti, ili planira načine kako prijetnje pretvoriti u prilike. Za svoje izbore prepoznaje značaj cjeloživotnog učenja i navodi njegove koristi. Ovaj ishod se može ostvariti kroz SWOT analizu (učenik primjenom SWOT matrice donosi zaključke i prezentira ostatku razreda), istraživanje (korak dalje u odnosu na primjenu SWOT matrice, učenik nakon analize vlastitih jakih i slabih strana, prilika i prijetnji u okolini, prezentira različite mogućnosti, donosi odluku i istu argumentirano obrazlaže), intervju (učenik priprema ciljana pitanja i provodi intervju s osobom koja se bavi njegovim izborom i željenim zanimanjem, recimo trgovac, policajac, arhitekt, te dobivene odgovore uspoređuje sa svojim zaključcima donesenim na osnovu SWOT matrice) i sl.	

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.IX.2 Učenik upravlja poduzetničkom idejom od koncepta do realizacije.	• predstavlja poduzetničku ideju i faze projekta za njezinu realizaciju • razvija akcijski plan projekta • procjenjuje ljudske i materijalne resurse nužne za realizaciju projekta • vrednuje izvodljivost svoje projektne ideje na osnovu mjerljivih argumenata.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
• projekt i projektni ciklus • akcijski plan i pripadajući elementi • strateško planiranje • resursi • oskudnost resursa.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenici prezentiraju poduzetničku kompetenciju koju su stekli kroz osnovnoškolski odgoj i obrazovanje kao zaokruženu cjelinu. Učenici osmišljavaju svoju poduzetničku ideju na inovativan i ostvariv način, na osnovu procjena budućih koristi kako za sebe, tako i za zajednicu. Razvijaju plan upravljanja poduzetničkom idejom definirajući projektne faze, planirajući aktivnosti, pripadajuće potrebne resurse i potrebno vrijeme za realizaciju. Svoje odluke donose na osnovu kritičkog promišljanja, sagledavajući neizvjesnosti i rizike i koristeći kontrolnu listu za praćenje realizacije. Učenici za svaku fazu svoga projekta prate izvodljivost, komuniciraju s drugim učenicima, procjenjuju njihovo razmišljanje i provode samovrednovanje. Učenici vrednuju i raspravljaju o novim inovativnijim i učinkovitijim načinima realizacije poduzetničke ideje kako svoje, tako i poduzetničke ideje drugih učenika. Ovaj ishod se može ostvariti kroz projektni rad (individualni rad, timski rad ili razredni projekt) koji podrazumijeva istraživanje (recimo postoji li potreba za proizvodom naše poduzetničke ideje, tko je ciljna grupa, odnosno kome je namijenjen taj proizvod, tko nam mogu biti partneri u lokalnoj zajednici, i slično), intervju (ukoliko prepoznamo partnere u lokalnoj zajednici, na osnovu ciljanih pitanja doći do mogućih oblika suradnje, recimo ukoliko želimo pokrenuti proizvodnju kozmetičkih proizvoda na ekološki ispravan i tradicionalan način, može li nam partner biti ekološka udruga, općina/grad, turistička zajednica), raspravu ili razmjenu mišljenja, terenski rad (posjet partnerima ili konkurentima u lokalnoj zajednici) i sl. Ovaj ishod je potrebno ostvariti prije ishoda iz predmetnog područja B i C, odnosno ishodi iz predmetnog područja B i C se nastavljaju na ovaj ishod. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Osnovni financijski i ekonomski koncepti	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.IX.1 Učenik sastavlja financijski plan za svoju poduzetničku ideju.	• predlaže različite načine financiranja aktivnosti svoje poduzetničke ideje • procjenjuje troškove aktivnosti u odnosu na korištene resurse • formira cijene na osnovu procjene sveukupnih troškova proizvodnje • prognozira očekivane prihode.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.1
Ključni sadržaji	
• ponuda • potražnja i cijena (tržišna ravnoteža) • odnos troškova i prihoda (proračun) • način formiranja cijene.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz ovaj ishod učenici razvijaju plan financiranja i upravljanja financijama. Donose odluke na osnovu analiza i procjena lokalne zajednice, traže moguće i prihvatljive načine financiranja, stavljaju pozornost na učinkovitu upotrebu ograničenih resursa i realno postavljaju vrijednost svog proizvoda u odnosu na potražnju i troškove proizvodnje. Učenici predviđaju promjene u troškovima proizvodnje i procjenjuju buduću cijenu, a time i buduće prihode. Odluke koje donose zasnivaju na podacima iz provjerenih izvora i koriste informacijske tehnologije u svom istraživanju i planiranju. Kontinuirano provode samovrednovanje i vrednovanje rada drugih učenika i bilježe svoja	

zapažanja. Na svojim zapažanjima temelje raspravu s drugima kako bi razmijenili mišljenje i došli do najboljih mogućih rješenja.

Ovaj ishod se može ostvariti projektnim radom (individualno, timskim ili razrednim projektom) koji zahtjeva istraživanje (učenik koristi informacijske tehnologije kako bi prikupio podatke o načinima financiranja, recimo hoće li financiranje biti od strane vlastitih sredstava prikupljenih štednjom, ili će financiranje biti svojevrsna pozajmica od npr. roditelja, ili možda sponzorstvo partnera iz lokalne zajednice), učenje putem rješavanja problema (za planirane resurse učenik procjenjuje njihovu dostupnost, učinkovitu upotrebu i mogućnost zamjene suplementarnim resursom, npr. ukoliko proizvodimo kozmetičke proizvode na ekološki ispravan i tradicionalan način imamo li na raspolaganju svo potrebno ljekovito bilje, imamo li svu opremu, koliko je potrebno novca izdvojiti, postoji li neko drugo ljekovito bilje koje nam može zamijeniti preskupe ili nedostupne resurse) i sl.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Održivi razvoj	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.IX.1 Učenik razvija poduzetničke ideje u skladu s ciljevima održivog razvoja.	• procjenjuje utjecaj aktivnosti svoje poduzetničke ideje na ciljeve održivog razvoja • raspravlja o utjecaju aktivnosti poduzetničkih ideja drugih učenika na ciljeve održivog razvoja • revidira aktivnosti svoje projektne ideje u skladu s ciljevima održivog razvoja.
Poveznice sa ZJNPP	KMP-1.1.2
Ključni sadržaji	
• održivi razvoj • principi održivog razvoja • utjecaji socijalnoga poduzetništva • društveno odgovorno poslovanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nakon što su osmislili poduzetničku ideju i isplanirali njezin razvoj, učenici trebaju procijeniti utjecaj svoje poduzetničke ideje. Taj utjecaj se ne odnosi samo na osobne koristi, nego i na utjecaj na okoliš i lokalnu zajednicu u kulturološkom, socijalnom i ekonomskom smislu. Učenici trebaju sebi dati odgovore na pitanja: <i>Koje dobro donosi moja poduzetnička ideja lokalnoj zajednici u kojoj živim? Koje su to koristi? Mogu li te koristi iskoristiti i oni kojima nije proizvod dostupan iz ekonomskih i bilo kojih drugih razloga? Zagađuju li moje aktivnosti okoliš ili potiču odgovorno ponašanje prema okoliš? Je li moja poduzetnička ideja prepoznata u lokalnoj zajednici? Jesam li uspostavio lokalna partnerstva?</i> i sl. Ovaj ishod se može ostvariti projektnim radom (individualno, timskim ili razrednim projektom) koji zahtjeva istraživanje (kako bi dobili odgovore na postavljena pitanja), terenski rad (u okviru terenskog rada može se provesti intervju s partnerima u lokalnoj zajednici s ciljanim pitanjima, anketa s ciljnom grupom), prezentacijom (recimo dobivenih zaključaka i odgovora), raspravom (s drugim učenicima na osnovu naših odgovora na postavljena pitanja ili prikupljenih mišljenja iz lokalne zajednice) i sl. Za ostvarivanje ishoda iz domena B i C bitno je uspostaviti lokalna partnerstva, otvoriti školu za suradnju i naglasiti kako poduzetnička ideja nije ideja koja donosi isključivo osobne i financijske koristi, već i ideja koja rješava određene probleme ili otklanja nedostatke u lokalnoj zajednici. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

E/ UČENJE I PODUČAVANJE

Preduvjet za povezivanje međupredmetne teme Poduzetnost s nastavnim predmetima je stvaranje poticajnog okruženja za podučavanje i učenje koje će biti motivirajuće za svakog pojedinog učenika. Razvoj poduzetničke ključne kompetencije zahtijeva individualizirani pristup svakom učeniku kako bi postigao svoj puni potencijal s obzirom na osobine ličnosti te iskustva i navike s kojima dolazi.

Škola u potpunosti treba biti otvorena za suradnju. Pri tome govorimo o suradnji u školi i suradnji s društvenom zajednicom. Svi djelatnici škole, bez obzira jesu li u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima ili ne, trebaju surađivati u smislu ostvarivanja zajedničkog cilja i vizije, razmjene informacija i podrške kako bi se Poduzetnost kao međupredmetna tema integrirala u školsko učenje. Isto tako, škola se treba u potpunosti otvoriti za suradnju s vanjskim partnerima pri čemu se ne smije ograničiti samo na jednu populaciju (poslovni subjekti, nevladin sektor, školska populacija i slično), već treba surađivati s pripadnicima svih slojeva, generacija, djelatnosti i uloga u društvu. Učenik je, pri tome, aktivno uključen, bilo da radi individualno, u timu ili na aktivnostima na razini razrednog projekta.

Prednost takvog učenja je trenutačna primjena onoga što je naučeno, učenje praktičnih vještina funkcionalnih u osobnom i poslovnom životu.

Uloga učitelja bitno se mijenja. Učitelji postaju moderatori odgojno- obrazovnog procesa. U dosadašnjem, tradicionalnom načinu podučavanja i učenja glavna odrednica je bila učiteljevo izlaganje primjenom verbalnih metoda, kao i dominantan status koji učenicima pruža gotovo sve informacije uz visok stupanj vođenja učeničkog spoznajnog procesa i njihovu nedovoljnu aktivnost. Takav način podučavanja i učenja treba mijenjati: umjesto učiteljeva izlaganja učenik otkriva nove sadržaje, umjesto izlaganja problema — samostalno (ili grupno) rješavanje problema, umjesto istomišljenja — divergentno, stvaralačko mišljenje itd. Nove spoznaje treba temeljiti na postojećim znanjima i iskustvima te zahtijevati primjenu. Učenje je nužno povezati sa stvarnim životom i pokazati primjenu razvijenih kompetencija u školskom učenju na konkretnim primjerima i svakodnevnim životnim situacijama.

Kako bi se postigla aktivna uloga i osobna odgovornost učenika potrebno je tradicionalne metode učenja i podučavanja koje se vežu uz razred i udžbeničko gradivo zamijeniti aktivnim i suvremenim metodama usmjerenim na primjenu. Ishode je moguće realizirati individualnim i timskim radom učenika gdje se posebna prednost daje suradničkom učenju. U suradničkom učenju učenici grupirani u skupine dolaze s različitim razinama znanja i sposobnostima i uče zajedno. Uspjeh cjelokupne grupe ovisi od uspjeha svakog pojedinog učenika, a uspjeh jednog učenika unutar grupe pomaže drugom učeniku da bude uspješniji. Pri tome učenici preuzimaju odgovornost za vlastito učenje. Suradničko učenje je moguće ostvariti primjenom aktivnih metoda kao što su: projektni rad, istraživanje, rasprava, oluja mozgova, obrnuta oluja mozgova, metoda velikog sna, simulacija, Gordonova metoda, metoda zapisivanja misli, metoda slučajne veze, metoda kontrolnih listi, učenje putem rješavanja problema, rad na tekstu, ilustraciji ili problemskoj situaciji, anketa, centri učenja i slično.

Vrijeme za realizaciju ishoda nije ograničeno niti definirano. Učitelj/nastavnik samostalno donosi odluku kada će realizirati određeni ishod, na koji način ga povezuje s ishodima nastavnih predmeta ili drugih međupredmetnih tema. Naglasak je na mjestu realizacije ishoda. Učionica služi kao svojevrsni središnji centar učenja i podučavanja gdje se organizira rad učenika, vrše dogovori, daju upute, te kompletiraju prikupljeni podaci, informacije, radni zadatci i slično, o njima se raspravlja i razmjenjuje mišljenje. Rad učenika je usmjeren na okruženje (školsko i društveno okruženje) i suradnju s različitim partnerima. Realizacija ishoda zahtijeva terenski rad, posjete, intervju, istraživanje, te je veoma bitno poticati korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Tako se osigurava postizanje vještina pronalaženja različitih informacija iz različitih izvora informiranja, približavanje

svakodnevnoj praksi i primjena kako u svakodnevnom, tako i u poslovnom životu.

Za realizaciju ishoda ove međupredmetne teme potrebno je planirati materijalne i druge resurse (potrošni materijal, prijevoz, prostor i slično). Poduzetnost, u jednom djelu, podrazumijeva planiranje, ekonomično i učinkovito korištenje i upravljanje resursima, stoga učenicima trebamo prepustiti predlaganje rješenja u smislu koji su nam resursi potrebni i kako ih pribaviti pa i samo pribavljanje resursa.

F/VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE

Svrha vrednovanja poduzetnosti kao međupredmetne teme je kontinuirano napredovanje učenika kroz stalno unapređivanje procesa učenja i podučavanja. Kako bi vrednovanje ispunilo svrhu potrebna je suradnja između učitelja/nastavnika s jedne strane, i učenika s druge strane, ali i učenika međusobno.

Prilikom vrednovanja ove međupredmetne teme naglasak je na vrednovanju procesa i primjene, a ne samo rezultata dodijeljenog zadatka. Pratimo i vrednujemo učenikovo napredovanje u svim aktivnostima na određenom zadatku, od faze planiranja pa do same realizacije, te razvoj njegovih poduzetničkih osobina: kreativnosti, odgovornosti, kritičkog i kompleksnog mišljenja, empatije, motiviranosti, prilagodljivosti i slično. U pogledu primjene, naglasak nije usmjeren isključivo na razumijevanje i razlikovanje pojmova, već na njihovo prepoznavanje u realnim uvjetima te primjeni u svakodnevnim životnim i radnim situacijama.

Vrednovanje se zasniva na formativnoj procjeni napredovanja učenika. To znači da se kontinuirano prati napredovanje učenika, u smislu napredovanja u učenju i stjecanju kompetencije, primjeni naučenog i osigurava povratna informacija učeniku. Učenik dobiva povratnu informaciju o tome koliko je aktivan i odgovoran u izvršavanju dodijeljenih zadataka, koliko je postigao u odnosu na očekivani ishod te smjernice koje elemente u svom učenju treba popraviti, raditi drugačije ili unaprijediti.

Pored učitelja/nastavnika, bitno je provoditi kontinuirano i proces samovrednovanja i vršnjačkog vrednovanja. Cilj je samovrednovanja preuzeti odgovornost za vlastito učenje i napredovanje kritičkim i kompleksnim promišljanjem. Učenike je potrebno osposobiti da kontinuirano postavljaju pitanja: *Što očekujem da ću postići učenjem, koji je moj cilj? Gdje sam sada?, Kako mogu doći do postavljenog cilja na najučinkovitiji način?* i daju odgovore na ista. Pri tome, cilj možemo definirati kao ishod učenja i on mora biti poznat i jasan učeniku kako bi znao što se od njega očekuje.

Vršnjačko vrednovanje je ujedno i doprinos procesu učenja. Učenik preuzima odgovornu ulogu procjene postignuća drugih učenika, ali i daje jasne smjernice za napredovanje kroz povratnu informaciju, istodobno vrednujući sebe kroz uspoređivanje s drugima.

Proces formativne procjene, samovrednovanja i vršnjačkog vrednovanja ujedno ima i zadatak da ukaže učitelju/ nastavniku o opravdanosti izbora i primjene korištenih nastavnih metoda i

oblika u procesu podučavanja. Učitelj/nastavnik na osnovi prikupljenih informacija prilagođava nastavne metode i oblike pojedinačnim potrebama, zahtjevima i interesima učenika. U okviru ove međupredmetne teme zastupljena su tri oblika vrednovanja:

- vrednovanje za učenje – odvije se kontinuirano i usmjereno je na prilagodbu i unaprjeđenje trenutačnog učenja i podučavanja i planiranje budućeg kako bi svaki učenik postigao puni potencijal
- vrednovanje kao učenje – s ciljem preuzimanja odgovornosti za vlastito i samostalno učenje, ali i učenje drugih učenika, što uključuje samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje
- vrednovanje naučenog – podrazumijeva provjeru usvojenosti svih ishoda učenja i podučavanja ove međupredmetne teme i rezultira sumativnom ocjenom unutar predmeta na kojem je realiziran određeni ishod.

Posebnu pozornost treba posvetiti prikladnom načinu vrednovanja u odnosu na nastavne metode i oblike podučavanja. Recimo, ako smo koristili istraživanje kao metodu učenja i podučavanja u realizaciji ishoda, tada primjerene metode vrednovanja mogu biti: esejski zadaci, prezentacija, rasprava i slično.

